

Avaleht>Kohtuasja algatamine>Kus ja kuidas?>Millise riigi õigust kohaldada? Millise riigi õigust kohaldada?

Horvaatia

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Horvaatia Vabariigi on rahvusvaheline eraõigus ja menetlusõigus kodifitseeritud peamiselt kollisiooniseadusega (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*, ZRS; *Narodne Novine* (NN; Horvaatia Vabariigi Teataja) nr 53/91).

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Haagi 1954. aasta tsiviilkohtumenetluse konventsioon

Haagi 1961. aasta testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsioon

Haagi 1971. aasta liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon

Haagi 1973. aasta tootjavastutuse suhtes kohaldatava õiguse konventsioon

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Horvaatia Vabariik on õigusjärgluse alusel paljude kahepoolsete rahvusvaheliste lepingute osaline, nagu õigusabi käsitlevad lepingud, konsulaarsuhete konventsioonid ning kaubandus- ja merenduslepingud. Teatud riikidega on sõlmitud ka järgmised kollisiooninorme sisaldavad õigusabi lepingud:

Viinis 16. detsembril 1954 Austriaga sõlmitud vastastikuse õigusabi leping

Sofias 23. märtsil 1956. aastal Bulgaariaga sõlmitud vastastikuse õiguskoostöö leping

Belgradis 20. jaanuaril 1964. aastal Tšehhi Vabariigiga sõlmitud leping õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ning kriminaalasjades

Ateenas 18. juunil 1959. aastal Kreekaga sõlmitud leping vastastikuste õigussuhete kohta

Ungariga 1968. aastal sõlmitud vastastikuse õigusabi leping

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Rahvusvahelise ulatusega õigusolukordades kohaldab kohus rahvusvahelist eraõigust kolmel viisil: kollisiooninormid, üldist kehtivust omavad sätted ja materiaalõiguse erinormid.

2.2 Tagasisaade ja edasi viide

Rahvusvahelise eraõiguse kohaldamisalasse kuuluva kollisiooniseaduse artiklis 6 on sätestatud, et kui selle seaduse kohaselt kuulub kohaldamisele välisriigi õigus, võetakse arvesse selles õiguses sätestatud kollisiooninorme kohaldatava õiguse valiku kohta.

Kui kohaldatava õiguse valikut käsitlevad välisriigi õigusnormid viitavad tagasi Horvaatia Vabariigi õigusele, kohaldatakse Horvaatia Vabariigi õigust, võtmata arvesse kohaldatava õiguse kindlaksmääramise muid eeskirju.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Kollisiooniseadus seda küsimust üldiselt ei reguleeri, kuid sisaldab siiski selliseid juhtumeid käsitlevaid erisätteid (näiteks on artikli 35 lõikes 1 sätestatud, et abielu lahutamisele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad olid lahutusprotsessi algatamise ajal, ja artikli 45 lõikes 1 on sätestatud, et lapsendamise tagajärgi hinnatakse kooskõlas selle riigi õigusega, mille kodanikud lapsendaja ja lapsendatav lapsendamise ajal on).

Tavaliselt tuleks iga juhtumit hinnata selle põhjal, kas õiguslik olukord on lahendatud, püsiv või kujunemas. Kui kollisiooninorm reguleerib püsivat olukorda, kohaldatakse selle suhtes sel ajal kehtivat õigust ning kui selle tulemusel kohaldatav õigusakt muutub, hinnatakse sellise õigusliku olukorra tagajärgi kooskõlas uue õigusaktiga selle kohaldamise ajal.

Omandiõiguse ja muude varaliste õiguste kohta, mida hinnatakse vastavalt vara asukohariigi õigusele, on kohaldatavas õigusnormis sätestatud, et kooskõlas varasema õigusaktiga omandatud omandiõigus säilitab kehtivuse, kuigi seda ei omandatud uue õigusakti alusel. Kui aga vastava korra puudumise tõttu ei ole vallasvara omandiõigus omandatud kooskõlas varasema seadusega, tekib selline omandiõigus siis, kui vallasvara viiakse selle riigi territooriumile, mis ei nõua ostu puhul vastava korra järgimist.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

a. Avalik kord

Kollisiooniseaduse artiklis 4 on sätestatud, et välisriigi õigust ei kohaldata, kui see oleks vastuolus Horvaatia Vabariigi põhiseaduses sätestatud valitsemisüsteemi aluspõhimõtetega.

Lisaks artiklile 4, mida tuleb tõlgendada nii, et see kaitseb põhiõigusi ja -vabadusi ning inimõigusi ja kodanikuõigusi, hõlmab avalik kord ka 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni sätteid.

Avalik kord ei kaitse riigisest õigust täielikult välisriigi materiaalõiguse eest. Riigisese avaliku korra kaitsmise õigustatus oleneb muu hulgas sellest, kas lahendatav vaidlus on tihedalt seotud riigi territooriumi ja õigusega, st *lex fori*ga, ning selline seos on olemas, kui välisriigi õiguse kohaldamisel oleks riigi territooriumil püsivam mõju.

b. Üldist kehtivust omavad sätted

Mõnikord reguleerivad rahvusvahelise ulatusega olukordi *lex fori* erinormid, mida üldiselt nimetatakse üldist kehtivust omavateks säteteks. Need sätted on vastu võetud kollisiooninormidega sama õigusaktiga ning vahel sisalduvad need ka muudes õigusaktides.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kollisiooniseaduse artikli 13 lõike 1 kohaselt peab kohus või muu pädev organ välisriigi õiguse sisu välja selgitama omal algatusel. Kollisiooniseaduse artikli 13 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud, et kohus või pädev organ võib pöörduda teabe saamiseks välisriigi õiguse sisu kohta Horvaatia Vabariigi justiitsministeeriumi poole. Välisriigi õiguse sisu kohta võivad anda teavet ka kohtumenetluse pooled.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Kollisiooninormid on sätestatud kollisiooniseaduses.

Kollisiooniseaduse artiklis 19 on sätestatud, et lepingute suhtes kohaldatakse lepingupoolte valitud õigust, v.a. juhul, kui seaduses või rahvusvahelises lepingus on sätestatud teisiti.

Artiklis 20 on sätestatud, et kui kohaldatavat õigust ei ole valitud ja juhtumi konkreetsed asjaolud ei tingi muu õiguse kohaldamist, on kohaldatav õigus järgmine:

- 1) vallasvara müügi puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal müüja alaline elukoht või asukoht;
- 2) ehitustööde lepingu või ehituslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal tööde teostaja või töövõtja alaline elukoht või asukoht;
- 3) agendilepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal agendi alaline elukoht või asukoht;
- 4) esinduslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal esindaja alaline elukoht või asukoht;
- 5) komisjonilepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal komisjonäri alaline elukoht või asukoht;
- 6) ekspedeerimislepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal ekspediitori alaline elukoht või asukoht;
- 7) vallasvara rendilepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal rendileandja alaline elukoht või asukoht;
- 8) laenulepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal laenuandja alaline elukoht või asukoht;
- 9) kasutuslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal kasutusse andja alaline elukoht või asukoht;
- 10) valduslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal valdusse võtja alaline elukoht või asukoht;
- 11) laolepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal laopidaja alaline elukoht või asukoht;
- 12) veolepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal vedaja alaline elukoht või asukoht;
- 13) kindlustuslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal kindlustusandja alaline elukoht või asukoht;
- 14) autoriõiguse lepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal autori alaline elukoht või asukoht;
- 15) annetuslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal annetaja alaline elukoht või asukoht;
- 16) väärtpapieribörsi tehingute puhul börsi asukohariigi õigus;
- 17) sõltumatu pangatagatise lepingu puhul selle riigi õigus, kus oli lepingu sõlmimise ajal garantii andja asukoht;
- 18) tehnosirdede lepingu (litsentsid jne) puhul selle riigi õigus, kus oli lepingu sõlmimise ajal litsentsiaadi asukoht;
- 19) töölepingust tulenevate varaliste nõuete puhul (v.a. asjaõiguslikud nõuded) töölepingu täitmise riigi õigus;
- 20) muude lepingute puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal pakkuja alaline elukoht või asukoht.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguväliste kohustuste suhtes kohaldatav õigus on sätestatud kollisiooniseaduses ja rahvusvahelistes lepingutes (Haagi 1971. aasta liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon).

Kollisiooniseadus sisaldab sätteid, mis käsitlevad alusetut rikastumist, käsundita asjaajamist, kahju õigusvastasest tekitamisest mittetulenevaid lepinguväliseid kohustusi ja kahju õigusvastasest tekitamisest tulenevat vastutust.

Kahju õigusvastase tekitamise suhtes kohaldatakse kahju tekitamise koha või tagajärgede tekkimise koha riigi õigust, olenevalt sellest, kumb on kahjustatud isikule soodsam. Kui kahju põhjustanud sündmus toimus avamerel asuval laeval või lennukis, käsitatakse kahju tekitanud tegevuse toimumise kohana laeva riiknõuduse riiki või lennuki registreerimise riiki.

Alusetu rikastumise puhul kohaldatakse selle riigi õigust, mida kohaldatakse tekkinud tegelikule või eeldatavasti tekkivale õigussuhtele vastavalt sellele, kus rikastumine toimus. Käsundita asjaajamise nõudele kohaldatakse selle riigi õigust, kus käsundita asjaajamine toimus. Vara kasutamise suhtes käsundita asjaajamiseta ja muude lepinguväliste kohustuste suhtes, mis ei tulene kahju õigusvastasest tekitamisest, kohaldatakse selle riigi õigust, kus kohustuse tekkimise aluseks olevad asjaolud aset leidsid.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Füüsilise isiku õigus- ja teovõimele kohaldatakse tema kodakondsusriigi õigust.

Kodakondsusriigi õiguse kohaselt teovõimetu füüsiline isik on teovõimeline, kui ta on teovõimeline selle riigi õiguse kohaselt, kus kohustus tekkis.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

Vanema ja lapse vahelistele suhetele kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust.

Kui vanemad ja lapsed on eri riikide kodanikud, on kohaldatav nende alalise elukoha riigi õigus.

Kui vanemad ja lapsed on eri riikide kodanikud ning nad ei ela alaliselt samas riigis ning laps või üks vanematest on Horvaatia Vabariigi kodanik, on kohaldatav Horvaatia Vabariigi õigus.

Põlvnemise tunnustamisele, tuvastamisele ja vaidlustamisele kohaldatakse isiku, kelle isadust või emadust tunnustatakse, tuvastatakse või vaidlustatakse, kodakondsusriigi õigust lapse sünni ajal.

3.4.1 Adopteerimine

Lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise tingimuste suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud lapsendajad ja lapsendatav lapsendamise ajal on.

Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud, kohaldatakse lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise suhtes kumulatiivselt mõlema isiku kodakondsusriigi õigust.

Kui lapsendajateks on abikaasad, kohaldatakse lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise suhtes peale lapsendatava kodakondsusriigi õiguse ka kummagi lapsendaja kodakondsusriigi õigust.

Lapsendamise vorminõuetele kohaldatakse selle riigi õigust, kus lapsendamine toimub.

Lapsendamise kehtivusele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud lapsendajad ja lapsendatav lapsendamise ajal on.

Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud, on kohaldatav nende alalise elukohariigi õigus.

Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud ja nad ei ela alaliselt samas riigis ning üks neist on Horvaatia Vabariigi kodanik, on kohaldatav Horvaatia Vabariigi õigus.

Kui lapsendaja ja lapsendatav ei ole Horvaatia Vabariigi kodanikud, kohaldatakse lapsendatava kodakondsusriigi õigust.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahusele, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Abielu sõlmimise eeldustele kohaldatakse isiku kodakondsusriigi õigust abielu sõlmimise ajal.

Isegi kui abielu sõlmimise eeldused on täidetud selle riigi õiguse kohaselt, mille kodanik soovib Horvaatia Vabariigi pädevas asutuses abielu sõlmida, ei ole abiellumine lubatud, kui Horvaatia Vabariigi õiguse kohaselt esinevad isiku puhul abielu takistavad asjaolud, näiteks kehtiv varasem abielu, sugulussidemed või isiku teovõimetus.

Abielu sõlmimise vorminõuetele kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmitakse.

Abielu kehtetuks tunnistamisele (mittekehtivus või õigustühisus) kohaldatakse selle riigi õigust, mille kohaselt abielu sõlmiti.

Lahutuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad lahutusprotsessi algatamise ajal on. Kohaldatakse kumulatiivselt nende riikide õigust, mille kodanikud abikaasad on.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Kooselus, kuid mitte abielus olevate isikute vahelistele varalistele suhetele kohaldatakse nende isikute kodakondsusriigi õigust.

Kui isikud ei ole sama riigi kodanikud, kohaldatakse nende ühise alalise elukoha riigi õigust.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Lahutuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad lahutusprotsessi algatamise ajal on. Kohaldatakse kumulatiivselt nende riikide õigust, mille kodanikud abikaasad on.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Veresugulaste, v.a. vanemad ja lapsed, või hõimlaste ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik ülalpidamiskohustuslik isik on.

3.6 Abieluvara

Abikaasade isiklikele suhetele ja seaduslikule abieluvararežiimile kohaldatakse abikaasade kodakondsusriigi õigust.

Kui abikaasad on eri riikide kodanikud, kohaldatakse nende alalise elukoha riigi õigust. Kui abikaasad on eri riikide kodanikud ja elavad eri riikides, kohaldatakse nende viimase ühise alalise elukoha riigi õigust.

Kui kohaldatavat õigust ei ole eelnimetatud normide kohaselt võimalik kindlaks määrata, kohaldatakse Horvaatia Vabariigi õigust. Abieluvaralepingu suhtes kohaldatakse sama õigust, mida kohaldati abikaasade isiklikele suhetele ja seaduslikule abieluvararežiimile abielu sõlmimise ajal.

Kui sel viisil kindlaksmääratud kohaldatava õiguse kohaselt võivad abikaasad ise valida abieluvaralepingule kohaldatava õiguse, kohaldatakse nende valitud õigust.

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimisele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik pärandaja oma surma hetkel oli.

Testamendi tegemisele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik testaator testamendi tegemise ajal oli.

Testament on vormiliselt kehtiv, kui see on kehtiv vastavalt:

- 1) selle riigi õigusele, kus testament koostati;
- 2) selle riigi õigusele, mille kodanik testaator testamendi tegemise ajal või oma surma hetkel oli;
- 3) selle riigi õigusele, kus oli testaatori alaline elukoht testamendi tegemise ajal või tema surma hetkel;
- 4) selle riigi õigusele, kus oli testaatori elukoht testamendi tegemise ajal või tema surma hetkel;
- 5) Horvaatia Vabariigi õigusele;
- 6) seoses kinnisvaraga ka kinnisvara asukohariigi õigusele;

3.8 Kinnisvara

Kinnisvaralepingute suhtes kohaldatakse kinnisvara asukohariigi õigust.

3.9 Maksejõuetus

Pankrotiseaduse artiklis 303 sätestatud põhimõtte kohaselt kohaldatakse pankrotimenetluse algatamise õiguslike tagajärgede suhtes selle riigi õigust, kus pankrotimenetlus algatati.

Viimati uuendatud: 12/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.